

T.C. Maarif Vekâleti

Başvekil İsmet Paşa Hz. lerinin

Büyük Millet Meclisinde milli tasarruf ve iktisat işi hakkında
irat buyurdıkları nutuk

Milletin çok saygı değer vekilleri,

Milli para üzerine düşündüklerimizi milletin büyük meclisine söylemek için müsaade isterim. Çıktığındanberi milli para her sene nihyatında bir miktar tenezzül kaydetmiştir. Son beş altı senelik tenezzülün sebepleri şunlardır: Bir çok seneler kapalı, mahrumiyet içinde kalmış memleket sulh ile nefes aldıktan sonra bir çok ihtiyaçlarını hariçten açarak etmek mecburiyetinde kaldı. Hazır yiyen, geçmiş asırların kötü mirası olarak açık bütçe ile memleket idare etmeğe çalışılmı bir hastalıktı. Sonra üst üste bir kaç yıl verimsiz ve kısır geçti. Bunların hepisinden mühim olmak üzere daha doğrusu bunların hepisine asıl sebep olarak memlekette milli iktisadın kifayeti gibi bir düşünce vatandaşın ve cemiyetin fikrinde yer tutmamıştı.

Geçen senelerin sebeplerini bu suretle hulâsa etebilirim. İçinde bulunduğunuz senenin muhasebesi ise şudur:

Bizim için çok ağır ve zahmetli sayılacak didinmelerden sonra devlet idaresinde açık bütçe belası bertaraf edilmiştir. Güç kazanılan bu iyiliği zikrederken billhassa kaydetmeliyim ki açık bütçe tehlikesi artık eyi doktorların tekayyüt ve nezareti altında nüksetmeyecek bir hastalık değil her idare adamının, her vatandaşın önüne görünerek gelir bir mikrop olmuştur. Atide hiç bir zaman bu mikrop bünyemize müessir olmayacaktır.

İktisat ve istihsalimize esaslı olarak iyi tesir eden her müessir de, şimdiye kadar vatandaşın bütün teşkilâtı ve kanunları ile en son ilim esaslarına müstenit bir devletin ve içtimai varlığın kurulmuş olmasıdır. Dahili ve harici politikada istikrar ve emniyet havası iktisadi inkişafa temel olacak amillerdendir. Bu müessirlerin semerelerini her sene istihsalimizin gösterdiği artma ile hissetmiş bulunuyoruz. İktisadi kifayet bu endişeyi bütün zihinlerde belirtmiştir. Henüz duygu halinde bulunan bu endişenin umumi hayatta yapacağı, yapması lâzım olan tesirleri henüz tatbik etmeğe başlamış değiliz. Şimdi bu sene için toplanan milli paranın tenezzülüne sebep olan yeni amillerden bahsedeceğim. Bunun birincisi harici borçların tediyesine başlanmasıdır.

Bu seneki tediyeler için daha evvelden ihtiyatlı ve hazırlıklı bulunmak sayesinde harici tediyeye menfi tesirini maddeten fazla hissettirdi denilemez. Fakat bu bir amildir ki her sene mevcut ve müessir olacaktır ve bunun tesiri diğer tedbirlerle müvazeneye getirilmek lâzım gelecektir, diğer taraftan borcu tanımak bir mukaveleyi müstekimane tatbik etmeye çalışmak emniyet ve itibara müsbet tesir eden avamilliden addolunmak tabiidir.

Yeni gümrük tarifesinin tatbiki vesilesile bazı tüccarın isabetsiz telâşından bu kürsüde daha evvel bahsetmiştim. Bu telâş yüzünden az zamanda memlekete yığılmış olan malların tesiri son haftalarda menfi olarak pek ziyade göze çarpmıştır.

Menfi teisratın hepsinden mühim olmak üzere para tenezzülünün ruhlarda uyandır-

diği endişeyi buhranı zikretmeliyim. Masum ruhlar kendi on lirasını tehlikeden kurtarmak için döviz tedarikine kalkmışlar ve herkesin aynı telaşı ile kendi on lirasını değil evini, dükkânını, tarlasını, istikbalini tehlikeye atacağını fark edemez olmuşlardır.

Kötü niyetli ve imansız olanlar için meydan zehir saçacak tüm bir fırsat gösteriyordu «devletin mübayaa ihtiyacı ileride daha fazladır.Devlet paranın kıymetini tuta bilmek için hükümet bütün servetini sarfetmektedir. Hükümet milli parayı düşüre düşüre sıfıra yaklaştıracak sonra az bir bedel ile parayı piyasadan toplayıp Devlet Bankası açacak ve yeni para çıkaracak» gibi şayialar herkesi parayı atmağa teşvik ediyordu. Şüphesiz ki milli paranın kıymeti üzerinde en kötü tesir yapan amil ruhlarda husule gelen emniyetsizlik ve buhrandır. Şimdi size vaziyetin ciddi olarak mütalaasını ve tedbirlerini arzedeceğim. Milli iktisat, maliye, milli para için bildiklerimizi, kanaatlarımızı yıllardır bu memleketin pek çok işlerinde ve tecrübe mektebinde edindik. Fakat size cesaretle söyleye biliriz ki bildiklerimize itimadımız, tedbir addediklerimizi tatbik etmekte sebatımız sarsılmaz derecede sağlamdır.

Bir insanın da, bir devletin de maiyet ve siyaset yolu kendi takatini doğru tartmakla tayin olunabilir. Muktedir olduğundan feda etmemek, muktedir olmadığına girişmek, doğru tartının ilk mizamıdır. Bu mikyas, hayatta kazandığı ile geçinen kanaatkârı ve alınının teriyle mütemediyen kazancını artırmaya çabalayan çalışkanı ve terekki edenini yaratır.

Milli paranın altına nazaran sabit bir kıymet alması bütün kuvvetimizle varmağa çalışacağımız, varmağa çalıştığımız hedeftir. Milli paranın düşürülerek ortadan kaldırılması değil, milli paranın daha ziyade kıymetlendirilerek altına bağlanması bizim bütün gayret ve kuvvetimizi sarfettiğimiz başlıca hedeftir. Bedava kazançları için bunun aksini vatanda söyleyenlere ve yayanlara, türk milletinin bütün kuvvetiyle, bir birinden müessir iki can yakıcı ceza tatbik edeceğiz. Cezanın birisi milli parayı kıymetlendirerek pek sevdiği bedava kazançlarını temelinden mahveylemektir. İkinci ceza her cürmü gördükçe mücrimi kanuna teslim etmektir. Bir şahsın emniyetine ve servetine kastedenin cezası düşünülürse bütün vatandaşların ceplerindekine yuvalarındakine kast edenin cezası elbette tasavvur edilmeyecek kadar ağır olacaktır.

Milli parayı kıymetlendirmek ve tutmak için türlü fedakârlıkla hesapsız döviz tedarik edip satmak düşündüğümüz tedbirlerden değildir. Bir çok memleketlerde bir kaç kere tecrübe edilmiş olan bu usulün sakatlığı tereddüt götürmez bir bedahettir: Bizim düşündüğümüz başlıca tedbir, bütçe muvazenesi gibi bütün memleketin tediyeye muvazenesinde açıktan kurtulmaktır. Bu memleket, devlet-mübayaa, vatandaş sarfiyatı ve memleketin inkişafı için harice çıkarmaya mecbur olduğu paralar kadar, lâakal o kadar, harice mal ve sây satmak yani istihsal etmek lâzımdır, buna mecburdur.

Size nazarıyatta ifadesi en kolay, bilfiil tahakkuk ettirilmesi bu asrın insanların ve cemiyetlerinin başlıca meşgalesi olan, bir mevzudan bahsettim. Bu mevzu heman bütün dünyanın başlıca müşterek derdidir.

Vaktiyle hükümetlerde bütçe muvazenesi de bu zaviyeden görülürdü, yani devletin bütün ihtiyaçları evvelâ tesbit olunur sonra bu ihtiyaçları karşılayacak menbalar aranırdı.

Yer yüzünde olan bu usulü takip edebilen hükümet kaldım? bunu bilmeyorum bizim eyi bildiğimiz şey, bütçe muvazenesi için evvelâ devletin menbalarını, gelirini hesap etmek ve ihtiyaçlarını bu gelirin hesabı içinde kısip çerçevelemektir. Umûmî servetin artması ile imkân bulduktan sonradır ki yeni ihtiyaçlar için masraf açabiliyoruz, bütçe açığının bütün keşmekeşlerinden ve dertlerinden bu usulle kurtulduk.

Fakat asıl hayrete şayan olan netice bu günkü ahval ve şerait içinde, devletin ih-

ih ihtiyaçlarının en iyi, en çok, bu usul sayesinde temin olunabilmesidir. O halde iktisadi açığı kapamak için, iktisadi inkişafı temin etmek için de bu usulü tatbik edeceğiz. Bu memleket bütün vatandaşların her vasıta ile kazanıp harice mal ve sây olarak gönderdiği kıymetten daha fazla, haricetten kıymet almıyacaktır. Devletin ve milletin bütün uzuvlarının harice tediyeye ettiği, bütün vatandaşların harice sattığı sây ve malın bedelini asılamayacaktır. Memleketin resmi ve hususi bütün ihtiyaçları ve bütün inkişaf arzuları kendi istihsalâtı ile çerçeveselenecektir. Haricetten, daha çok, daha pahalı vesait tedariki, ondan evvel daha fazla kazanıp elde satılacak daha çok kıymet bulundurmağa bağlı tutulacaktır.

Bu esaslara göre size bugün yaptıklarımızı ve yarın yapacağımızı arzedeceğim: Bütün vekâletlerin bütçeleri dahilinde haricetten tedarik etmeğe mecbur oldukları, henüz sarfolunmamış ihtiyaçlarını derhal tevkiif ettik. Bütün memlekette hususi idarelerde ve belediyelerde, tasavvur edilip henüz bir mukaveleye bağlanmamış olan, harici masrafları kâmilen durdurduk. Yani, bir liranın harice çıkarılması için İcra Vekilleri Heyetinden müsaade almak lâzım gelecektir.

Eğer mülâhazatımız ve tedbirlerimiz tasvibinize mazhar olursa bu aldığımız tedbirler devletin bütün resmi memurları için yeniden kuvvetlenmiş bir emirdir. Bu emrin şurla ve samimiyetle tatbikine yardım ve dikkat etmelerini huzurunuzda bir daha devletin bütün teşkilâtının bütün memurlarından talep ederim.

Hemen yarısı sarfolunmuş bir bütçenin ikinci devresi için aldığımız bu tedbirlerin tesiri mühim olacağını ümit ediyoruz. Bahusus ki harici tediye için hazır bulunan son tak-sitinden başka bir tediyeye borcu bu sene için kalmamış gibidir. Fakat bu tedbirin asıl tesiri, mühim tesiri gelecek sene daha ziyade görülecektir. Büyük Millet Meclisinin yeni bütçesini tatbik etmek bize nasip olursa, sene başı ilk işimiz bütün vekâletlere ve bütün teşkilâtlara döviz bütçesi tebliğ etmek olacaktır. Bu senelerden mukavelelerle devredilecek tediye başta, tediyeye ettiğimizden daha fazla gelir temin edecek işler onun arkasında olacaktır. Bunların haricinde her hangi bir harici tediyeye Heyeti vekilede evvelâ tetkik edilmek icap edecektir. Semereli işlerin dövizleri de tabii Heyeti Vekilenin kararı ile tatbik olunabilecektir. Gelecek sene için bu tedbirin tesiri ne kadar mühim olacağını tasavvur etmek müşkül değildir.

Efendiler;

Şimdi iktisadi açığın girift olan, güç olan asıl milli kısmına geliyorum. Devlet hayatında olduğu gibi millet hayatında da kendi menbama yani istihsaline kifayet etmek endişesi: işte asıl büyük tedbir budur. Millet kendi istihsalinden fazla sarfetmeyecek, kanaatkâr bir hayata girmek mecburiyetindedir. Size yakında milli tasarrufu daha ince ve isabetli mütaleaya yarıyacak bazı rakkamlar getireceğiz. Fakat ehemmiyetsiz bir misal olmak üzere şimdi haberi verelim ki bu memlekette senede beş milyon liralık kahve ve iki milyon liralık çay içilmektedir. Geniş ormanlarla meşhur, henüz demir yolu uğrağı olmayan bir şehrimizde elektrik tesisi için lâzım olan direkleri demir olarak harice ısırlanmışlar. Eğer istihsalimiz kifayet etmiyorsa ve çalışkan vatandaş ekmekle kahve arasında muayyer kalacaksa onun kahveyi tercih edip demansız düşünmesi için gücümüz yettiği kadar ulağma bağıracağız. Güzel lavanta sürünmüş ince ipekliler içinde türk kızlarının cılız ve zayıf çürümüş bir hale gelmesine muvafakat etmeyeceğiz. Anadolu dağlarının sarı çiçeklerini başına takarak gülbüz vucutla cephaneye taşıyan anaları gibi kızlarımızın sağlam ücutlu ve yerli ipeklilerle dağ çiçeği kokusunu dalgalandırarak her şeyden evvel kuvvetler, kanaatkârlıkları tasarrufları ile kendi yuvalarını yıkılmaz kaleler gibi sağlamlaştıracağız. Milli tasarruftan bahsederken evvelâ kızlarımızın vazifelerinden bahsetmem pek tabiidir. Çünkü bir yuvaya milli tasarruf ve kanaatkârlık bir defa kadının

dikkati ve tekayyüdü ile yerleştikten sonra erkeğin buna mukavemet edebilmesi madeten müşkül olacaktır. Bir belaya karşı kovan, bin musibeti ezip yenmek ile meydana çıkan milli mevcudiyet mahza milli maişeti tanzim edememek yüzünden tehlikeye düşürülmeyecektir.

Aklı eren bütün vatandaşların şuurunu uyandırmak ve bu uğurda devletin bütün kuvvetlerini harekete getirmek kat'i kararımızdır.

Nazik bir mevzuun bütün taraflarını anlatmış olmak için şunu ilâve etmeliyim ki sözlerimde mukavelâtın itibarını sarsacak ve vatandaşlara harici mallara karşı cebri ve telkini boykot ilham edecek bir mana yoktur. Böyle teşebbüslere şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonra da asla müsaade etmeyeceğiz. Bilinmelidir ki milletlerin münasebetlerini tanzim eden muahedeler, milletler arasında alış veriş teminettiği için milli kazanç da temin edecek olan başlıca çaredir. Devletin ittihaz edeceği tedbirleri medeni bir devletin hukuku dahilinde bulunan tedbirlerden alıyoruz. Milli tasarruf, yerli mal istihlâki gibi tedbirleri, şuurlu yaşamak isteyen her müstakil milletin düşündüklerinden yaptıklarından seçiyoruz. Kezalik milli iktisat muvazenesinin sanımı arzularından iltihâkları ve dahilde fiyat muvazenesini lehlerine ihlâl için ümit çıkarmak istiyebilecekleri, umduklarından mahrum etmeğe çalışmak mühim bir meşgalemiz olacaktır.

Milli iktisadi kifayetsiz olarak hayat sürükleyen millet, ciğerlerini mütemediyen kemirerek kendini yiyen bir vücut halindedir. Yaşamak kudreti her ölçüyü aşacak kadar sağlam ve temelli olan türk milleti kendi kendini yemek vaziyetine asla düşmeyecektir. Bu uğurda Büyük Millet Meclisinin alabileceği tedbirler ve memleketten icabederse isteyeceği fedakârlıklara, ferâgatlara ancak ahmaklar hudut tasavvur edebilir.

İşte Efendiler; Milli parada iktisadi kifayet âmili üzerinde düşündüklerimiz ve kararlarımız bunlardan ibarettir. Bu seneki buhrana geçici bir âmil olan fazla stok ithali şimdiden tesirini kaybetmeğe başladı. Son iki aydaki ithalât geçen senenin aynı aylarına nisbetle hemen yarıya yakın derecesinde düşmüştür.

Devlet bankasının tesisine ve mahiyetine dair bazı malûmatı da şimdiden verimeği faydalı görüyorum. Bu bankanın sermayesi şimdiki milli para üzerine vücuda getirilecektir.

Bu bankanın bütün vatandaşların emniyetine, Büyük Millet Meclisinden çıkacak hususi bir kanuna istinat etmesi, sermayesine millet ihtiyarı olarak iştiraki için aksiyonların arzedilmesi musammemdir.

Bankanın vazifeleri kanunla tayin ve ilân olunacaktır. Fakat anlayanlar tabii görsün, tavale kapılanlar hayret etsin, şimdiden söyleyelim ki bankanın ilân olunan ilk vazifeleri arasında milli paranın altın üzerinden tesbiti kaydı bulunmayacaktır. Altın üzerinden milli paranın tesbiti bütçede, devlet mübayaatında, milli iktisadiyatta ve bütün vatandaşların tasarrufatında düşündüğümüz tedbirlerin neticesi olarak yapılacaktır. Bunu Hükümet, Büyük Millet Meclisi ve bütün millet hazırlayacaktır. Bu hazırlıklar milli paranın kıymetinin tecrübelerle yerinden oynamaz bir hale geldiğini gösterecektir. Fîli iştekrar denilen bu netice hasıl olduktan sonradır ki kâğıt paramıza karşılık vaz'î gibi tinnisbe çok kolay bir tedbire sıra gelecektir. Devlet bankasının tesisi ile kateteceği mesafeler hakkında her şeyi söylemiş oluyorum.

Milli paradan bahsederken bütün milletin elbirliğiyle çalışmasını lüzumlu gösteren mevzulara temas ettik. Hakikatta sade bir işe değil zorlu bir işe girmiş olduğumuzu belirtiriz. Fakat zor netice elde etmekten zevk alan sportmen gibi bu milletin birikip kalması zorlu işlerini başarmaktan zevk duyan milli mücadeleciler ruhunu bütün tazeliğiyle muhafaza ediyoruz.

Eğer bu işler rast gelenin derhal yapabileceği şeyler olsaydı başarabilmek için Büyük Millet Meclisi idaresini beklemeye hacet kalmayacaktı.

Beyanatımda zaif idrakli ve ya zaif imanlı olanın gözüne kestiremeyeceği yahut betbunlikle gözönüne alabileceği şeyler bulunabilir. Böyle kendini aldatmak isteyen zaif yaratılışlara büyük devlet ve millet meselelerini sır olarak tutmak ve hakiki tedbir yerine tıhsımdan bahsetmek daha ziyade yaraşır. Ancak yetişkin, hür milletlere milli tehlikeler ve milli tedbirler haykırılabilir. Yetişkin hür ve büyük bir milletin idaresinde mesuliyet sahibi olan vatandaşlar gibi, vaziyetten, tehlikeden, tedbirden, icabında fedakârlıktan, gözükmediğimiz hedef karşısında bir çok ileri geri dalgalanmaktan; fakat sönmez, tükenmez azmü himmetten, behemehal kazanılacak kat'i muzafferiyetten bahsolunabilir.

Büyük milli mücadelelerde zafere giden yolun başında ruhların emniyeti ve bizzat kendi mevcudiyetinin sağlamlığına itikat edilmesi vardır. Osmanlı imperatorluğunun inhitat devirlerini ve son demlerini mühürliyen şey, akli erer ve münnevver geçinenlerin ve mes'uliyette bulunanların her çetin iş başında (biz bu işin haktan gelemez) vehminde olmalarıdır. Bu kanaat onların şahsî kudret ve faaliyetlerini ilk anda kemirirdi. İlk müşkülât ile, her mücadelenin tabiatından olan devir devir aksi teceliyat derhal mağlûbiyeti nefislerinde iman haline getirirdi. Her milli mücadelede hazır olan en büyük cevher, yani milletin kendisi ise ilk anda onlara itimadını kaybeder, yardımını esirgerdi. Bundan daha tabii ne olabilirdi?.. Şimdi biz size milli mücadelelerin ruhile, halk idaresi adamlarının kanaatle söyleyeceğiz: Ne kadar zorlu ve çetin olursa olsun hiç bir milli meselenin halli, milli şuurun ihatası haricine çıkacak kadar muğlak ve milletin tırmanıp tepesine erişemeyeceği kadar sarp değildir. Her şeyden evvel fertçe ve devletçe birbirimize güvenerek ve birbirimize yardım ederek ve dayanarak bu yeni mücadeleyi milli para, milli iktisat, milli tasarruf mücadelesini behemehal başaracağımıza itimat etmeliyiz. Kat'i neticeye varıncaya kadar milli paramız ileri, geri göstereceği dalgalardan asla ürkmemeliyiz. asla yılmamalıyız, asla ürkenmeyeceğiz ve yılmayacağız.

Bu kürsüden, millet vekillerinin buhurunda, kat'i kanaatla beyan ve ilân ederiz ki milli parayı muhafaza edenler asla kaybetmeyecekler, behemehal kazanacaklardır.

İşte Efendiler; büyük bir milli meseleyi izaha çalıştık. Bu meseleyi kat'i muvafakiyetle neticelendirmeyi muhakkak görüyoruz. Eğer bu mücadeleyi bize emanet ederseniz bunu itimadımızla göstermenizi rica ederiz.

T.C. Maarif Vekâleti

M. T. T. Dairesi
1375 Umumi
3 Hususi

ANKARA:
14 / 1 / 1930

Başvekil İsmet Paşa Hazretlerinin, Büyük Millet Meclisinde vakı olan, yukarıda bir suretini tebliğ eylediğim beyanatı hiç bir tefsir ve izaha lüzum bırakmıyacak derecede, vazih, kat'î ve ikna edicidir. Milli paranın son zamanlarda geçirdiği buhranın sebep ve amilleri, bunun memleket iktisadındaki manası, bunda, bütün şümül ve tazammulları ile açık teşhir edilmiştir. Beyanname bir taraftan da milli parayı korumak mücadelesinde gerek devletin ve gerek ferdin yapacağı vazifeler hakkında esaslî bir takım işaretle ve telkinleri ihtiva ediyor. Muallim arkadaşlara bu hususta düşen belli başlı vazifeleri aşağıdaki maddelerde telhis etmeyi faideli gördüm:

I - Mektep Haricinde Yapılacak Şeyler.

1 — Türkler tarihin her devrinde harikalar yaratmış bir millettir. Büyük harbin sonunda mağlup zümreye dahil büyük Devletler hiç bir mukavemete imkân görmiyerek galiplerin her türlü arzularına boyun bükükleri halde yalnız Türk milleti emsalsiz bir hayatîyet ve enerji göstererek tarihten de eski olan istiklâlini bütün tamlığı ile korumuş, yaşama kudret ve kabiliyetini bütün cihana tasdik ettirmiştir. Türk milletinin muvafakiyetle başaramayacağı hiç bir mücadele yoktur, elverirki o mücadele millete mal olsun ve hakikî idarecisini bulsun. İktisadî mücadele yeni bir millî mücadeledir, bu nu idare eden başlar istiklâl mücadelesini idare ederek milleti zafere erdirmiş olan başlardır. Binaenaleyh mücadelenin zaferle neticelenmesi için yalnız bu keyfiyet baş başına bir muvaffakiyet amilidir. Milli para mücadelesi bilhassa milletin maneviyatı ve millî iktisada ve millî mubadele vasıtasına olan itimadı ile sıkı bir minasebeti haizdir. Mücadelenin zaferle neticelenmesinde milletin bu itimadı da en büyük amillerden biridir. Bu manevî kudretin hiç bir sarsıntıya uğramaması lâzımdır. İşte siz, aşkınlıkla ve imanınızla bu kudretin muhafazasına çalışacaksınız, bulunduğunuz muhitte bu kudreti ya gizli mak-satlarla, yahut safdilikle sarsmaya yeltenecek son ağzlar bulunacaktır. Siz milletin say ve istihsal kabiliyetinden kuvvet alan mantığımızla yapacağımız telkin ve irşatla bunları susturacak ve bu itimat ve iman daima zinde bulunduracaksınız.

2 — Bulduğunuz muhitte istihsal işleri ile yakından alakadar olunuz, halkı daha ziyade mustahsil olmağa teşvik ediniz, istihsalın artması hakkında düşündüklerinizi daima tekrar ederek muhitinize yayınız.

3 — Vatandaşlara istihsalden fazla istihlâkte bulunmalarını, medenî ihtiyaçlarını tatmin için istihsallerini çoğaltmalarını, yalnız "dişten," değil "işten," de artırmalarını, yani kazançlarını yalnız az sarf ederek iktisat etmekle iktifa etmeyip kazanç artırmak için daha fazla çalışınak, daha fazla istihsal etmek yolunu tutmalarını telkin edeceksiniz bunun için her vesileden istifade ediniz, misaller gösteriniz ve misal olunuz.

II - Mektep Dahilinde Yapılacak Şeyler.

1 — Ortamekteplerle liselerde ve muallim mekteplerinde Başvekil İsmet Paşa Hazretlerinin bu beyanmeleri bütün talebeye okunacak ve tefsir edilecektir. Bu vazifeyi Vatani malûmat ve içtimaiyat muallimleri yapacaklar ve mevzuu tamamilen bir ders gibi takrir ve izah edeceklerdir,

2 — İlk mekteplerde son iki sınıf talebesine beyanmeden bahsedilecek, bundaki en başlı mesele ve kararlar talebenin anlayacağı lisanla ve onların fikrî seviyelerine göre izah olunacaktır. Metnin aynen okunmasına bu mektepler için lüzum yoktur. Bu vazife baş muallimler tarafından tipki ders gibi yapılacaktır. Bu mekteplerde bir haftanın ders mihveri bu mevzu olmalı ve talebeye her ders, bu mihver etrafında verilmelidir.

3 — İlk mektepler talimatnamesinin 55 inci maddesi millî iktisat hakkındadır. Bu madde talebeye yeniden izah edilmeli ve bundaki tavsiyelere tamamilen riayet edilmesine ne bir kat daha dikkat olunmalıdır.

4 — Gene aynı talimatnamenin 34 üncü maddesinde talebenin kıyafetlerine ait fıkralardaki (millî mamulâtın) tavsiyesine muallim arkadaşların bir daha nazarı dikkatlerini celb ederim.

5 — Liselerle ortamekteplerde ve muallim mekteplerinde talebeye son günlerde teşekkül eden ve nizamnamesi her halde oraya gönderilmiş bulunan «Millî İktisat ve Tasarruf Cemiyeti» hakkında malûmat verilmesi ve cemiyetin maksat ve mesaisinin ken dilerine lâyikile teşrihi lâzımdır. Bu mekteplerde talebe arasında millî iktisat ve tasarruf gayesine çalışacak küçük talebe teşekkülleri vücut bulması ve gençlerin bu günün en büyük vazifesi olan bu millî hareketi candan duymaları ve bütün heyecanları ile buna kendilerini vermeleri lâzımdır.

6 — Kadın, erkek bütün muallimler kıyafet ve maişetleri itibariyle talebeye daimi bir nümune ve misal olmalıdır. Bilhassa kadın muallimlerin kıyafetçe meslek vekârî ile millî iktisat düşüncesini birleştirecek bir telebbüs tarzını tercih etmeleri lâzımdır. Zarif giyinmek için ne mutlaka ecnebi malzemesine ve ne de göze çarpacak süslere ihtiyaç vardır; zaten fazla süslenmek zarafetin en büyük zıddıdır.

7 — Talebenin, giyimde, kıyafette, kitap ve kâğıt, kalem, hatta mürekkep kullanımında çok iktisatla hareket etmesine mütemadiyen itina ederek onlarda idare ve tasarruf itiyatlarının filen kökleşmesine çalışılmalıdır. Hassatan hariçten alınan kâğıt ve kalem çok idareli kullanılmalıdır.

8 — Spor eşyasının da mutlaka yerli mallardan seçilmesi lâzımdır. Buna imkân vermeyen sporlardan vaz geçilmelidir.

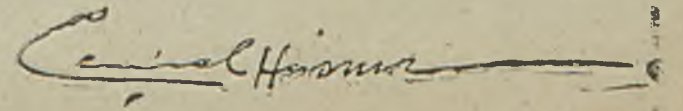
9 — Pek mühim bir noktada talebeye ve velilere lüzumsuz ve manasız külfetler yükletmekten tevakkî edilmesidir. Meselâ makûl şekilde temiz ve derli-toplu bir şehir kılığı pek alâ bir mektep kıyafetidir. Meccani leyli talebeye bile üniforma temini mümkün olmayan bu devirde çocuk velilerini üniforma için sıkmak kat'iyen caiz değildir.

10 — Talebede sarfedeceği her kuruşun nereye gideceğini, bunun sarfından vaz geçmenin daha hayırlı olup olmadığını düşünmek ve ona göre hareket etmek daimi bir itiyat halini almalıdır.

11 — Son madde olarak şunu tekrar edeyim ki her şeyde olduğu gibi bu işte de misal ve nümune en büyük müessirdir. Muallimler bütün fiil ve hareketleri ile Mektep dahil ve haricinde talebeye misal olduklarını hiç bir vakit unutamazlar.

Arkadaşlarımın bu tamim müfadaına son derecede itina ile uyacaklarına itimat ederek kendilerine ve hepimize muvaffakiyetler dilerim.

Maarif Vekili

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Kişisel Arşivlere İstanbul'da Bilim, Kültür ve Eğitim Tanıtı

Aziz Ogan Koleksiyonu

OGNIZM0101212